

Євгенія ІСЕВИЧ,
студентка 4 курсу факультету
міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ»

УКРАЇНА – РОСІЯ: ГАЗОВІ ВІЙНИ, А ЩО ДАЛІ?

У статті детально висвітлюється хронологія російсько-українських відносин з питань постачання газу впродовж останніх десяти років. Проаналізовано зміни ціни за російський газ для України та необґрунтованість вимог російського уряду щодо погашення так званих «українських газових боргів». Підкреслено послідовну прагматичну позицію українського уряду стосовно ціни на російський газ для нашої держави.

Ключові слова: російсько-українські газові конфлікти, ціна російського газу для України, українські газові борги, скорочення поставок російського газу в Україну.

В статті детально освіщена хронологія російсько-українських відносин в питаннях постачання газу на протязі останніх десяти років. Проаналізовані зміни ціни російського газу для України і безоснователість вимог російського уряду в питаннях погашення так званих «українських газових боргів». Підкреслено послідовну прагматичну позицію українського уряду стосовно ціни на російський газ для нашої держави.

Ключевые слова: российско-украинские газовые конфликты, цена российского газа для Украины, украинские газовые долги, сокращение поставок российского газа в Украину.

The article analyzes chronology of Russian-Ukrainian relations during the last ten years in the area of gas supplying and gas prices for Ukraine. Based on the results produced, the article shows pragmatic position of the Ukrainian government in solving problem of the Russian gas prices for our country.

Keywords: *Russian-Ukrainian gas conflicts, price of the Russian gas for Ukraine, Ukrainian gas debt, reduce of gas supplying from Russian to Ukraine.*

Європейська спільнота втретє за останні десять років переживає газову війну. Апофеоз першого газового конфлікту припав на 1 січня 2006 року, коли після тривалих та складних перемовин щодо ціни на блакитне паливо (для України газ подорожчав з 50 до 230 доларів за тис. кубометрів) домовленості так і не було досягнуто. Росія, звинувативши НАК «Нафтогаз України» у крадіжці природного газу, припинила поставки вуглеводнів до України, втім продовжила їх транзит до Європи. Конфлікт вирішився досить швидко, вже 4 січня Україна «святкувала» підписання нового контракту, де ціна за російський газ склала 95 дол. за тис. кубометрів [2].

Фінал другого українсько-російського газового конфлікту 2009 року традиційно припав на січень. Чинником конфліктного протистояння обох держав стала компанія-посередник «РосУкрЕнерго». Власне, українська сторона, посилаючись на подорожчання поставок газу, вирішила в односторонньому порядку відмовитись від послуг посередника. Натомість Москва виставила Києву рахунок у розмірі 2,4 млрд дол. як заборгованість за надані послуги. У відповідь тогочасний прем'єр-міністр Юлія Тимошенко заявила, що борг має сплатити «РосУкрЕнерго».

Активна фаза другої газової війни розпочалась у Різдвяну ніч з 6 на 7 січня 2009 року, коли службовці «Газпрому» урочисто перед телекамерами закрутили вентиль та перекрили поставки газу не лише до України, а й транзит стратегічного енергоресурсу до європейських держав. Отже, якщо перша газова війна була суто українсько-російським конфліктом, то у другу війну неочікувано «втягнулась» Європа.

Нині ми поступово входимо у фазу «енергетичних баталій» третьої газової війни. Російська ціна на газ у розмірі 485 дол. за тис. кубометрів вважається несправедливою як Україною, так і європейськими партнерами. Запропонована «Газпром» та оформлена у вигляді знижки ціна 385 дол. є надто ризикованою для Києва, адже поступки можуть бути скасовані Кремлем у будь-який момент. Після тривалого «нав'язування» Києву так званого «газового боргу» у розмірі 4,5 млрд дол. Росія у червні 2014 року демонстративно зупинила поставки газу в Україну. Сьогодні українсько-російські «газові бої» ведуться переважно на дипломатичному рівні із активним залученням Євросоюзу у статусі «рефері».

Розглянемо детальніше хронологію подій нової газової війни.

З 1 квітня 2014 р. прем'єр-міністр Росії Д. Медведєв скасував грудневу знижку для України, а так як Крим, на його думку, вже є територією Росії, то і «харківські» 100 дол. автоматом скасуються. Ціна газу злетіла для України до рівня 485 дол. Варто відзначити, що у цей час «Газпром» вимагав сплатити борги, а прем'єр-міністр України А. Яценюк заявляв, «що без проблем», але за 268 дол. за тис. кубометрів, проте у «Газпромі» не були з цим згодні.

30 травня 2014 р. «Нафтогаз» відправив «Газпрому» 786,3 млн дол. за газ, який був закачаний в лютому і березні з розрахунку 268,5 дол. за тисячу кубів. А вже у червні почалися тристоронні переговори за участі ЄС. «Газпром» хоче 385 дол. за тис. кубометрів та оплати за цією ціною вже вибраного обсягу газу. Ця цифра включає знижку в 100 дол., яку вже пропонує Путін. Україна відмовляється від знижок і вимагає все прописати в контракті за компромісною ціною у 326 дол., запропонованою ЄС, з погашенням боргу по 268 дол. Проте сторони так і не змогли домовитись.

16 червня 2014 р. «Газпром» припиняє поставку газу Україні. Сторони подають один на одного позови в Стокгольмський суд. «Газпром» хоче отримати 4,5 млрд дол., «Нафтогаз» вважає, що він переплатив з 2010 року «Газпрому» 6 млрд дол. і вимагає повернення суми.

У липні, серпні і вересні Україна реверсом закачує російський газ з Європи (плюс норвезький) і це їй вартує дешевше, ніж купувати безпосередньо у «Газпрому»: А. Яценюк оголосив про економію в 500 млн дол. З цією унікальною економічною ситуацією бореться «Газпром» і скорочує поставки європейським партнерам. У підсумку «Газпром» втрачає значні гроші.

У кінці вересня 2014 року знову починаються тристоронні переговори, і вони закінчуються тим, що Україна зобов'язується до кінця року погасити борг в 3,1 млрд дол. за 11,5 млрд кубів, які вона закачала в період з листопада по грудень 2013 року і з квітня по червень 2014 р. Якщо зробити нехитрі математичні розрахунки, то ціна за тисячу кубів виходить 269,5 дол [1].

У жовтні «Нафтогаз» відправив в Стокгольмський суд ще один позов до «Газпрому», пояснюючи це тим, що хоче компенсації від «Газпрому» за недостатні обсяги прокачування транзитного газу. «Нафтогаз» у два транші погасив борг і з 1 грудня 2014 р. отримує зимову ціну 385 дол. з умовою, «береш, скільки захочеш, але, як мінімум 5 млрд кубів «Газпром» зобов'язаний продати».

20 січня 2015 р. Медведєв заявив, що з 1 квітня 2015 р. знижка для України перестане діяти, а 20 березня 2015 р. глава Міненерго РФ Новак повідомив, що борг Києва, враховуючи пеню і штрафи, становить 2,47 млрд дол. (це явно менше, ніж заявлені в позові 4,5), а ціна річного пакета без знижки може становити 348 дол. Однак 1 квітня 2015 р. Медведєв підписує продовження дії знижки до 30 червня 2015 р.

Як наслідок, Україна практично рік не платила за газ і погасила борг за тією ціною, за якою хотіла. Наша

країна отримала можливість закачати за 3 місяці в сховища газ за низькою ціною і підготуватися до зими. Але в будь-якому разі це вже будуть не ті гігантські (до 45 млрд кубів на рік) обсяги, які Україна закуповувала ще 3-4 роки тому. Співпрацю з постачальниками із ЄС буде продовжено, а у першому півріччі 2016 року має завершитися судовий процес між Україною та Росією щодо постачань газу.

Список використаних джерел

1. Жертви газового фронту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Economics/120766>.
2. Чи буде третя газова війна? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apostrophe.com.ua/article/business/energy/2014-09-17/chi-bude-tretya-gazova-vyna/403>.